

**ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄) 2013**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Τη ζωή στη Γη ο άνθρωπος ελάχιστα την σέβεται, η ζωή όμως σε άλλους κόσμους διεγείρει το ενδιαφέρον και τη φαντασία του. Είναι άραγε περιέργεια, κατακτητική διάθεση ή απλώς ένα διανοητικό παιχνίδι; Ίσως όλα μαζί, **ταυτόχρονα** όμως κι ένα βαθύ αίσθημα μοναξιάς. Άλλωστε τη ζωή του εδώ ο άνθρωπος την έχει καταστήσει πιεστική και ανούσια. Περιμένει λοιπόν ένα χέρι βοήθειας και παρηγοριάς από τους πλανήτες και τα μακρινά άστρα. Ακόμη όμως και αν δεχθούμε με αισιοδοξία ότι η ζωή δεν ανθίζει μόνον στη Γη, αλλά ότι αφθονεί στο Σύμπαν, ένας άλλος καθοριστικός παράγοντας ορθώνεται. Είναι ανάγκη να συνειδητοποιηθεί –όσο και αν αντιτίθεται στις ενδόμυχες επιθυμίες μας– ότι με τη ζωή αυτή η επικοινωνία εμφανίζεται, για το ορατό τουλάχιστον μέλλον, ανέφικτη.

Με τη ζωή λοιπόν στο Σύμπαν είναι αδύνατο να επικοινωνήσουμε, η ζωή όμως γύρω μας ανθίζει. Η ζωή εδώ, σ' έναν μικρό και πανέμορφο πλανήτη, ανέδειξε ύστερα από σιωπηλές διεργασίες που διήρκεσαν δισεκατομμύρια χρόνια μια θαυμαστή ποικιλία έμβιων όντων. Οι θάλασσες και τα δάση της Γης, τα βουνά και οι πεδιάδες της αποκαλύπτουν κάθε στιγμή τη γοητεία που κρύβουν τα χιλιάδες όμοια ή ανόμοια δημιουργήματα της εξελίξεως. Η ανεμώνη και το δελφίνι, ο αίλουρος αλλά και ο γυπαετός, τα ανθρώπινα όντα στις πολλαπλές φυλετικές τους παραλλαγές, είναι δίπλα μας, συμμετόχα του ίδιου πλανήτη και του μέλλοντός του.

Αποκαλύπτεται όμως επίσης σε όλη του την τραγική αντίφαση ότι ο άνθρωπος, αυτή η περιούσια κορύφωση της εξελίξεως, έχει διπλή υπόσταση. Από τη μια είναι ικανός για μεγάλες πράξεις, έμαθε με την επιστημονική του γνώση να κατανοεί τον κόσμο αλλά και **γέννησε** αριστουργήματα στον λόγο και στην τέχνη. Από την άλλη, ο ίδιος ο άνθρωπος σφραγίζει την ιστορική πορεία του με πολέμους και αγριότητες, θεοποιεί τα υλικά αγαθά και συντηρεί την αδικία και τις ανισότητες. Ελάχιστα, τέλος, σέβεται τις πολλαπλές εκφράσεις της ζωής, ενώ η φύση και οι θάλασσες του πλανήτη είναι συχνά τα θύματα των συμφερόντων του. Η υπερφίαλη αυτή στάση του ανθρώπου έχει αλλοιώσει έτσι ένα θαυμαστό περιβάλλον, που ωστόσο υπήρξε και το λίκνο της δικής του υπάρξεως.

Είναι λοιπόν καιρός να κατανοήσει ο άνθρωπος ότι η ζωή αλλού ίσως υπάρχει, αλλά η προσδοκία να την συναντήσει δεν θα πραγματοποιηθεί εύκολα. Η ζωή όμως στη Γη ανθίζει ακόμα και τον περιμένει. Αν όσο είναι ακόμα καιρός τείνει το χέρι του προς τη ζωή αυτή, το φυτικό και ζωικό της θαύμα, τον Άλλο και τους άλλους, ίσως **αισθανθεί** λίγο πιο άξιος έποικος της Γης.

Έτσι είναι σοφότερο να εξαντλήσουμε τις προσπάθειες για καλύτερη επικοινωνία, εδώ στη Γη. Το περίεργο ωστόσο είναι ότι, όσο η επικοινωνία αυτή πυκνώνει με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, το διαδίκτυο και τα κινητά τηλέφωνα, τόσο η μοναξιά μας, η ανθρώπινη, μεγαλώνει και η αποξένωση κυριαρχεί. Φαίνεται ότι αυτό που απαιτείται είναι κάτι περισσότερο από την τεχνολογική έκρηξη της εποχής: απαιτείται βαθύτερη παιδεία και ουσιαστικότερες αξίες του πολιτισμού. Οι εφιάλτες, άλλωστε, από τα περιβαλλοντικά προβλήματα **πληθαίνουν**, και η Γη δεν φαίνεται να αντέχει για καιρό ακόμα την αφροσύνη μας.

Σημασία επομένως δεν έχει να συναντηθούμε –αν ποτέ συναντηθούμε– στο πολύ μακρινό μέλλον με κάποια όμοια ή ανόμοια με μας δημιουργήματα της εξελίξεως. Το σπουδαίο θα ήταν να μπορούμε τότε να υπερηφανευθούμε, σε χιλιάδες ή εκατομμύρια χρόνια, ότι το ανθρώπινο είδος έχει κατακτήσει υψηλά επίπεδα ισότητας και αξιών, και ότι οι πόλεμοι έχουν εκλείψει και ότι η Γη, το λίκνο της ανθρώπινης ζωής, έχει επουλώσει τις πληγές στις θάλασσες, τα δάση ή την ατμόσφαιρά της, και είναι πάλι ένας πανέμορφος πλανήτης. Διάσπαρτα άλλωστε, εδώ ή εκεί, θα βρίσκονται πάντοτε τα επιτεύγματα των σπουδαίων πολιτισμών, που αιώνες τώρα συνοδεύουν τη διαδρομή του ανθρώπου.

Η «εξωγήινη μοναξιά», λοιπόν, δεν φαίνεται ότι θα εγκαταλείψει εύκολα τον άνθρωπο. Η γήινή του ωστόσο μοναξιά, που είναι επικίνδυνη και πιο **ανάλητη**, είναι μεγάλη ανάγκη να απαλυνθεί. Τότε θα αναδειχθεί η μοναδικότητα του κάθε ανθρώπου, και η αναζήτηση της εξωγήινης ζωής θα αποκτήσει άλλο περιεχόμενο και νόημα.

Γιώργος Γραμματικάκης, Ένας Αστρολάβος του Ουρανού και της Ζωής.
Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2013. 2^η έκδοση (Διασκευή).

- A1.** Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις). **Μονάδες 25**
- B1.** Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 100 έως 120 λέξεων το περιεχόμενο του αποσπάσματος που ακολουθεί: «...**όσο η επικοινωνία [...] πυκνώνει με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, το διαδίκτυο και τα κινητά τηλέφωνα, τόσο η μοναξιά μας, η ανθρώπινη, μεγαλώνει και η αποξένωση κυριαρχεί**».
Μονάδες 10
- B2.** α) Να βρείτε τα δομικά στοιχεία της τρίτης παραγράφου του κειμένου: «**Αποκαλύπτεται όμως...υπάρξεως**».
Μονάδες 3
- β) Να βρείτε μέσα στο κείμενο τέσσερα παραδείγματα μεταφορικής χρήσης του λόγου.
Μονάδες 4
- B3.** α) Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:
ταυτόχρονα, γέννησε, αισθανθεί, πληθαίνουν, ανάλητη
Μονάδες 5
- β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:
ανούσια, εμφανίζεται, ανέφικτη, πυκνώνει, υψηλά
Μονάδες 5
- B4.** α) Να αιτιολογήσετε τη χρήση του ερωτηματικού («**Είναι άραγε περιέργεια, κατακτητική διάθεση ή απλώς ένα διανοητικό παιχνίδι;**») (μονάδες 3), καθώς και της διπλής παύλας («**-όσο και αν αντιτίθεται στις ενδόμυχες επιθυμίες μας-**») που υπάρχουν στην πρώτη παράγραφο του κειμένου (μονάδες 2).
Μονάδες 5
- β) Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική στο απόσπασμα που ακολουθεί: «**Από την άλλη, ο ίδιος ο άνθρωπος σφραγίζει την ιστορική πορεία του με πολέμους και αγριότητες, θεοποιεί τα υλικά αγαθά και συντηρεί την αδικία και τις ανισότητες**».
Μονάδες 3
- Γ1.** Σε άρθρο που πρόκειται να αναρτηθεί στην επίσημη ιστοσελίδα του σχολείου σας να εκθέσετε τις απόψεις σας σχετικά με:
- α) τις επιπτώσεις που έχει προκαλέσει η έλλειψη σεβασμού του ανθρώπου προς το φυσικό περιβάλλον και
- β) τους τρόπους με τους οποίους μπορεί ο άνθρωπος να αποκαταστήσει τη σχέση του με αυτό (500-600 λέξεις). **Μονάδες 40**

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο συγγραφέας στο κείμενο διερευνά τη σχέση του ανθρώπου με τη φύση. Αρχικά διαπιστώνει την έλλειψη σεβασμού και τα αίτια αναζήτησης ζωής σε άλλους πλανήτες. Υποστηρίζει ότι τον καθοδηγεί το αίσθημα μοναξιάς αλλά και η αναζήτηση ψυχικής στήριξης στα αδιέξοδα που βιώνει. Τονίζει όμως ότι είναι ανέφικτη η επικοινωνία με τη ζωή σε άλλους κόσμους. Παραθέτοντας παραδείγματα παρουσιάζει τη βιοποικιλότητα της Γης. Αναφέρεται στην πολιτιστική δημιουργία του ανθρώπου αλλά και στην αλόγιστη παρέμβαση στο φυσικό περιβάλλον. Ο άνθρωπος πρέπει να συναισθανθεί τις δυνατότητες που προσφέρει η Γη και με την αρωγή της ανθρωπιστικής παιδείας να αντιμετωπίσει τα περιβαλλοντικά προβλήματα και να αναδείξει τις ηθικές αξίες. Ολοκληρώνοντας, επισημαίνει την ανάγκη άμβλυνσης της σκληρότητας του ανθρώπου απέναντι στη φύση.

117 λέξεις

B1

Η χρήση των τεχνολογικών επιτευγμάτων ευνοεί αλλά και δυσχεραίνει την επικοινωνία των ανθρώπων. Το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, το διαδίκτυο και τα κινητά τηλέφωνα αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα που αυξάνουν τη μεταξύ των ανθρώπων ανταλλαγή απόψεων, καταργώντας τις αποστάσεις. Δίνουν τη δυνατότητα στον άνθρωπο να μοιραστεί σκέψεις, συναισθήματα, όνειρα και φοβίες με το συνάνθρωπο, όποτε το επιθυμεί, όπου κι αν βρίσκεται. Εντούτοις ευθύνονται και για την αποξένωση του ανθρώπου. Τα τεχνολογικά επιτεύγματα καθιστούν επιφανειακή την επικοινωνία, αφού απουσιάζει η πρόσωπο με πρόσωπο επαφή και μαζί η συναισθηματική επαφή, ο αυθορμητισμός, η ειλικρίνεια. Σκέψεις και συναισθήματα εκφράζονται σε λίγες λέξεις, μέσα σε ένα αποσπασματικό λόγο, αποδυναμώνοντας την επικοινωνία. Έτσι, η μοναξιά μεγαλώνει και κυριαρχεί η αποξένωση.

112 λέξεις

B2

α) Δομικά στοιχεία:

- **Θεματική περίοδος** : «Αποκαλύπτεται όμως .... υπόσταση»
- **Λεπτομέρειες** : «Από τη μια είναι ικανός ...»
- **Πρόταση κατακλείδα** : «Η υπερφίαλη αυτή στάση ... υπάρξεως»

β)

1. χέρι βοήθειας και παρηγοριάς (1^η §)
2. η ζωή γύρω μας ανθίζει (2^η §)
3. σιωπηλές διεργασίες (2^η §)
4. γέννησε αριστουργήματα (3^η §)

B3

- α) ταυτόχρονα : παράλληλα
γέννησε : δημιούργησε
αισθανθεί : νιώσει

πληθαίνουν : αυξάνονται
ανάλητη : απάνθρωπη

β) ανούσια : ουσιώδη
εμφανίζεται : εξαφανίζεται
ανέφικτη : εφικτή
πυκνώνει : αραιώνει
υψηλά : χαμηλά

B4

α) Η χρήση του ερωτηματικού εκφράζει την απορία του συγγραφέα. Η χρήση διπλής παύλας έχει ως σκοπό να απομονωθεί ένα επουσιώδες, κατά την κρίση του συγγραφέα μέρος της φράσης, που όμως είναι απαραίτητο για τη νοηματική πληρότητα του λόγου.

β) Παθητική σύνταξη :

Μετατροπή : «Από την άλλη, από τον ίδιο τον άνθρωπο σφραγίζεται η ιστορική πορεία του με πολέμους και αγριότητες, θεοποιούνται τα υλικά αγαθά και συνηρείται η αδικία και οι ανισότητες»

Γ. ΕΚΘΕΣΗ

Επικοινωνιακό πλαίσιο : **Άρθρο**

Ύφος : **Αντικειμενικό**

Τίτλος : «Άνθρωπος και περιβάλλον»

Πρόλογος :

Με ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρακολούθησε η μαθητική μας κοινότητα την προβολή ντοκιμαντέρ με θέμα τη χρήση της πυρηνικής ενέργειας και τις τραγικές της συνέπειες όχι μόνο στην ποιότητα ζωής του ανθρώπου αλλά, κυρίως, στη φύση και το μέλλον του πλανήτη. Ο άνθρωπος επεμβαίνει στη φύση και την διαμορφώνει χρησιμοποιώντας τη δύναμή του χωρίς να συνειδητοποιεί το οικολογικό αδιέξοδο και την ανάγκη για αναπροσαρμογή της στάσης του απέναντι στο φυσικό περιβάλλον.

Κυρίως Θέμα:

A)

- ❖ Ρύπανση ατμόσφαιρας, θαλασσών και υποβάθμιση του εδάφους
- ❖ Εξαφάνιση ειδών του ζωικού βασιλείου, καταστροφή της χλωρίδας και των δασών
- ❖ Διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας με επακόλουθο το φαινόμενο του θερμοκηπίου και την τρύπα του όζοντος
- ❖ Εξάντληση φυσικών πόρων και κατασπατάληση πηγών ενέργειας
- ❖ Αισθητική κακοποίηση του περιβάλλοντος και ηχορύπανση.
- ❖ Ξηρασία, λειψυδρία, ερημοποίηση τοπίου
- ❖ Πετρελαιοκηλίδες
- ❖ Πυρηνικά απόβλητα από πυρηνικές δοκιμές ή ατυχήματα
- ❖ Αλλαγή κλιματολογικών συνθηκών που σταδιακά τείνουν να κάνουν μη βιώσιμο τον πλανήτη και για πολλά είδη του ζωικού και φυτικού κόσμου.

B)

- + Συνειδητοποίηση της αξίας του περιβάλλοντος, της ευεργετικής του προσφοράς σε όλα τα επίπεδα, σώμα, πνεύμα, ψυχή.
- + Προβληματισμός πάνω στις συνέπειες της κρίσης του περιβάλλοντος αλλά και στις δυσοίονες προβλέψεις των επιστημόνων.
- + Ενημέρωση, παρακολούθηση των εξελίξεων για την κατάσταση του πλανήτη.
- + Συνειδητοποίηση του ακατάλυτου δεσμού του ανθρώπου με τη φύση
- + Αλλαγή στην αντίληψη του ανθρώπου για τη ζωή, η οποία επιτυγχάνεται με την αποδέσμευσή του από την καταναλωτική μανία και την επιδίωξη της ποιότητας ζωής.
- + Εναλλακτικές μορφές τουρισμού όπως οικότουρισμός, συνδυάζοντας τις διακοπές με οικολογικές δραστηριότητες, με την εθελοντική προσφορά υπηρεσιών για την προστασία του περιβάλλοντος
- + Εκδρομές που τονώνουν την επαφή με τη φύση και συμβάλλουν στην ανάπτυξη δεσμών με το φυσικό περιβάλλον.

Ανάληψη δράσης :

- + Ένταξη σε οικολογικές οργανώσεις
- + Συμμετοχή σε κινήματα υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος
- + Συμμετοχή σε δεντροφυτεύσεις, εκκαθαρίσεις ακτών, «υιοθεσία» φυσικών χώρων
- + Υιοθέτηση οικολογικού τρόπου ζωής, ανακύκλωση, αγορά οικολογικών προϊόντων, προτίμηση βιολογικών τροφίμων, χρήση εναλλακτικών μορφών ενέργειας (αιολική, ηλιακή, γεωθερμική)
- + Συμμετοχή σε πολιτιστικές εκδηλώσεις

Άσκηση πίεσης στους φορείς εξουσίας :

- + Αποδοκιμασία με την ψήφο κυβερνήσεων που δεν εφαρμόζουν μέτρα πράσινης ανάπτυξης
- + Χρήση των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης για επικοινωνία, συλλογικές κινητοποιήσεις, διαμαρτυρίες σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.
- + Τα παραπάνω θα επιτευχθούν με τη συμβολή των φορέων αγωγής (οικογένεια, Μ.Μ.Ε., εκπαίδευση)

Επίλογος :

Εκλογίκευση της προόδου, χαλιναγώγηση τεχνολογίας. Να υπάρξει ο δρόμος του μέτρου : να διατηρηθούν τα αγαθά του τεχνικού πολιτισμού στο βαθμό που δεν αλλάζουν ανεπανόρθωτα το φυσικό περιβάλλον.